

Вільна Українська школа.

№ 5-6

1918 р.

Хроніка.

Циркуляр до директорів середніх шкіл всіх відомств та інспекторів вищих початкових, торгових та інших шкіл України.

Нові умови політичного життя в Українській Республіці одкривають перед школою цілком нові перспективи, ставлять перед нею нові завдання. Одним з головних завдань мусять бути виховання дітей в повазі до нового ладу на Україні, до нашого відродженого краю. Національне виховання було кепсько поставлено в старій школі монархічної Росії, і це призвело до позної національної байдужості, до розвитку егоїзму, матеріалізму серед вихованців цієї школи. Цього не повинно бути в оновленій Україні, яка витворена до життя патріотизмом і гарячим ентузіазмом широких мас людности. Цей ентузіазм всяка школа повинна піддержувати, розвиваючи тонкі парости дитячого захоплення і високого почування.

З огляду на це прошу Педагогічні Ради всіх середніх шкіл України обговорити питання національного виховання і памітити план діяльности. З того боку надаємо до уваги педагогічних рад такі проєкти національного виховання:

- 1) В кожній школі треба завести українську мову та українознавство, програми і розклад предметів вже розіслано цими днями).
- 2) Поруч з шкільним вивченням рідних дисциплін по школах слід заводити серед учнів гуртки для позашкільного вивчення української літератури, історії і т. п. Якщо матеріал для цих робіт школярів, кожна урядова школа повинна заснувати українські бібліотеки на спеціальні кошти, а також допомогти учням порадами і грошми в їх бажаню одкрити українську читальню для малосвідомих товаришів.
- 3) Підкреслюючи той загальновідомий факт, що театр найбільше впливає на свідомість слухачів, ми вважали б дуже бажаними регулярні театральні вистави в стіпах школи, упорядковані силами учнів з творів наших кращих письменників; декорації легко може замовити педагогічна рада школи.
- 4) Велике значіння надаємо ми всяким літературно-вокальним вечіркам, присвяченим тому чи іншому письменникові; дуже корисно було б в такому разі перед вечіркою читати невеличкий реферат, де б з'ясовано було діяльність поета та його значіння для нашого письменства.
- 5) Щоб виготовити гарних виконавців для цих вечірків, дуже бажано було б організувати лекції по українській декламації в вільні від шкільної роботи години.
- 6) Весною і літом слід би організувати подорожі-екскурсії в різні місця, де б учні змогли на власні очі побачити видатні пам'ятки нашої славної минувшини; такі подорожі, виховуючи здорове національне почуття, допомагають учням при вивченні рідної історії та мистецтва, і через те вони можуть входити в нормальний план викладів зазначених предметів (само

собою, наладити подорожі можна тільки після того, як життя на Україні зробиться нормальним).

7) Нарешті, велике значіння має доладу поставлена організація учнів—ріжні союзи, спілки, особливо коли ця організація переводиться на національному ґрунті; так, путяща організація „Юнацької Спілки“ по середніх школах України зможе цілком переродити наших дітей і зєднати їх всіх в одну міцну сімью, дуже своїм національним духом.

Надаючи всім цим засобам велике значіння, прошу Педагогічні Ради повідомити Секретарство, який план намічено в справі переведення цієї програми в життя.

При цьому прикладаються: а) Реєстр ориґінальних та перекладних пьєс, визнаних Театральним відділом можливими для виконання учнями середніх шкіл; в) реєстр музичних творів для виконання по середніх школах; с) показчик збірників віршів для декламації і д) показчик підручників для подорожів.

Генеральний Секретарь Народньої Освіти *Ів. Стещенко*.

Проект автономії середніх шкіл. В Генеральній Шкільній Раді вже кінчається обговоренням проєкт автономії середньої школи (див. № 3—4 „Вільної Української Школи“). Наводимо головні пункти, які вже прийнято. В склад педагогічної ради, крім учительського персоналу і лікаря, входять: два представника місцевої національної ради освіти (див. новий план шкільного управління, прийнятий на з'їзді 15—20 грудня 1917 р.) і $\frac{1}{3}$ членів вчительського персоналу—з представників батьківського комітету. Крім того, педагогічні ради можуть запропонувати в свій склад комитентних осіб.—На чолі школи стає педагогічна рада, яка виділяє з себе господарський комітет в складі 5 членів. Педагогічна рада оповіщає в газетах про вільні посади і сповіщає одночасно секретарство відповідної національності. Учителів і директорів обирає педагогічна рада; кворум на зборіх— $\frac{2}{3}$ всіх членів її. Кандидат вважається обраним, коли одержить $\frac{3}{4}$ всіх голосів присутніх. Губерніяльна національна Рада Освіти (а відносно директорів—відповідне Секретарство) може не затвердити кандидата, і коли це статеться двічі, вона може призначити свою. В недовгому часі буде переобрання всієї шкільної адміністрації на підставі цього закону.

Проект розмежування шкіл між національностями. В Генеральній Шкільній Раді вже ухвалено той принцип, що пройшов на з'їзді 15—20 грудня 1917 р.: в основі поділу шкіл повинен лягти принцип пропорціональності людности. Ні один народ не повинен і далі виховувати на свої гроші чужу йому інтелігенцію. Обрано комісію, якій повинна детально обєлідувати вартість будинків і всього шкільного майна, щоб ці суми потім зарахувати за тєю чи іншою національністю пропорціонально до її кількості.

Законопроект про встановлення окремої штатної посади вчителя української мови та літератури по середніх і вищих початкових школах всіх відомств, а також учительських і духовних семінаріях та інститутах.